

Aan
De heer Wagenaar – Water Natuurlijk

hoogheemraadschap
**Hollands
Noorderkwartier**

Dossiernr.
HHNK/21000066

Doorkiesnummer
+31725827209

E-mail
l.boon@hhnk.nl

Onderwerp
Beantwoording vragen – WN, AWP,
PvdA en NT - vervuild slootwater Hem

Registratienummer
21.0279572

Datum
11-3-2021

Geachte heer Wagenaar,

Op 10 februari jongstleden stelde u het college van dijkgraaf en hoogheemraden schriftelijke vragen over vervuild slootwater in Hem (21.0246723). Met deze brief voorzien wij in de beantwoording van uw vragen. Op de volgende pagina's vindt u de vragen, gevolgd door een reactie.

Met vriendelijke groet,

namens het college van dijkgraaf en hoogheemraden,

de secretaris,

M.J. Kuipers

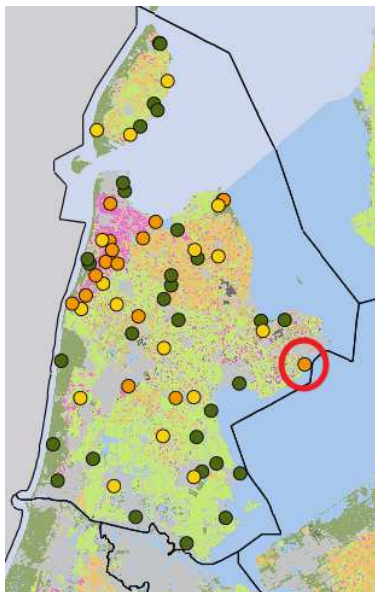
de dijkgraaf,

drs. L.H.M. Kohsiek

Datum
11 maart 2021

Vraag 1. Er zou sprake zijn van ernstige vervuiling van het oppervlaktewater in polder de Drieban rond de percelen van een agrariër. Hierdoor loopt hij kans zijn certificering voor biologische producten mis te lopen. Er zouden de afgelopen jaren al diverse normoverschrijdingen van pesticiden zijn geconstateerd. Kunt u dit beamen? En zo ja, kunt u de overschrijdingen kwalificeren en kwantificeren? Is hierin een trend waar te nemen?

We treffen op ons meetpunt in de polder Drieban inderdaad regelmatig gewasbeschermingsmiddelen aan waarbij de norm wordt overschreden. Op de kaart hiernaast is het aantal stoffen dat de norm overschrijdt per periode van 3 jaar (2017-2019) weergegeven. Het meetpunt nabij het gemaal in de polder Drieban is rood omcirkeld (<https://www.beschrijdingsmiddelenatlas.nl>).

Betekenis kleuren:

- *groen: geen overschrijding*
- *geel: tot gemiddeld (per jaar) 1 stof overschrijdend*
- *oranje: gemiddeld (per jaar) 1 tot 5 stoffen overschrijdend*
- *donkeroranje: gemiddeld (per jaar) 5 tot 10 stoffen overschrijdend*
- *rood: gemiddeld (per jaar) meer dan 10 stoffen overschrijdend*

Meetjaar	Totaal aantal gemeten stoffen	Aantal stoffen boven de norm
2012	115	5
2015	120	5
2016	156	4
2017	143	3
2018	144	4
2019	126	3
2020	117	NA*

In de tabel hiernaast zijn gegevens opgenomen over metingen van gewasbeschermingsmiddelen in de Polder Drieban in de periode vanaf 2012. De meetgegevens van 2020 worden in de loop van 2021 geanalyseerd door het Centrum voor Milieuwetenschappen Leiden.

De gewasbeschermingsmiddelen die in de periode 2015-2019 één of meerdere malen normoverschrijdend zijn aangetroffen in de Polder Drieban zijn: boscalid, pirimifos-methyl, imidacloprid, captan, pyraclostrobin en carbendazim. Hierbij waren pirimifos-methyl en captan in de periode 2017-2019 niet normoverschrijdend.

Na meldingen van een teler uit Hem hebben handhavers in 2017 en in 2018 een aantal steekmonsters in de sloot naast zijn perceel genomen, aanvullend op de reguliere metingen. Hierbij werden enkele gewasbeschermingsmiddelen normoverschrijdend aangetroffen, zie de tabel onder vraag 2.

Vraag 2: Zo ja, hoe is hierop geacteerd qua handhaving en/of anderszins? Heeft u bepaalde locaties met hoge concentraties in het vizier?

We houden meer toezicht in gebieden met regelmatige normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen alsmede na eerdere overtredingen of na meldingen van derden. In de

jaarlijkse planning van handhavingsacties of -projecten wordt rekening gehouden met de meest recente monitoringsresultaten. Naast preventieve advisering treden we handhavend op bij geconstateerde overtredingen. Zoals getoond in de kaart onder vraag 1 zijn er meerdere aandachtsgebieden met normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen. We verdelen onze aandacht over deze plekken bij de toezicht en handhaving op emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater.

In onderstaande tabel staat een overzicht van de handhavingsactiviteiten rond de betreffende percelen in Hem in de afgelopen jaren.

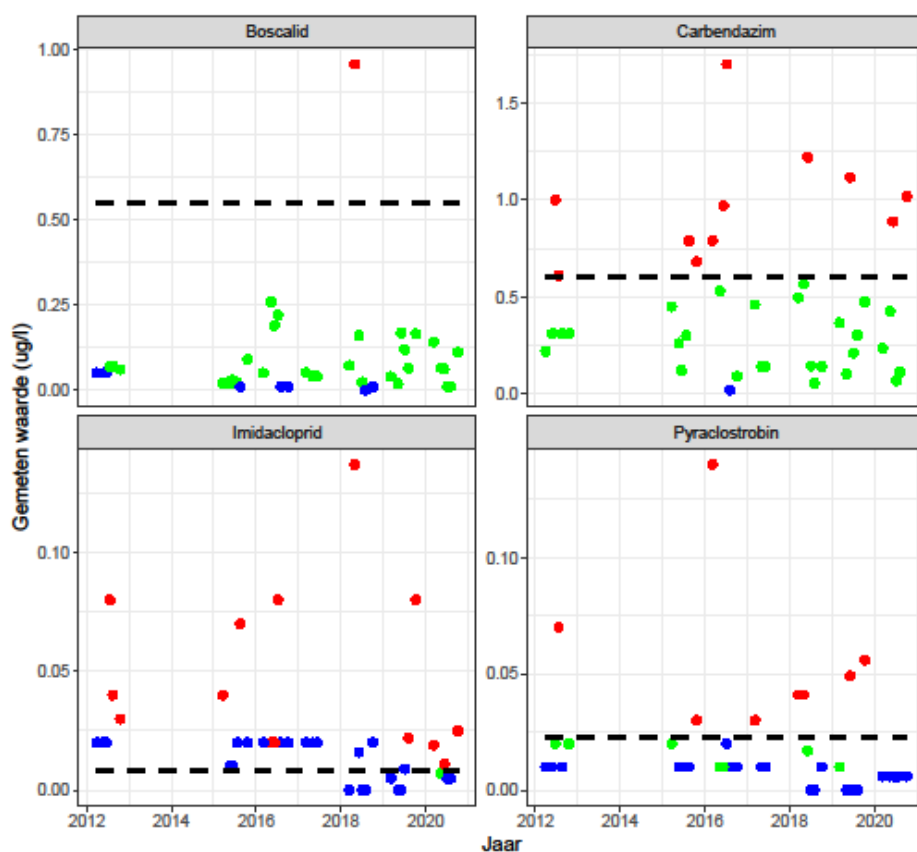
Jaar	Onderzoek naar aanleiding van	Actie	Oorzaak	Resultaat
2015/2016	Diverse klachten over vervuilde sloot in Hem	Bemonsterd, te hoge parameters huishoudelijk afvalwater van accommodatie arbeidsmigranten	Slecht werkende septictank	Septictank aangepast, bassin ingericht als helofytenfilter
2016	Klacht gewasbeschermingsmiddelen in de sloot	Sloot bemonsterd, normoverschrijding folpet (meting 29 ug/l, MTR waarde 0,1 ug/l)	Waarschijnlijk afkomstig van middel Securo wat gebruikt wordt voor behandelen van bollen	Geen lozing getraceerd
25-07-2017	Melding lozing gewasbeschermingsmiddelen	Controle en sloot bemonsterd, aangetroffen imidacloprid (78 ug/l) en pyraclostrobin	Diffuse lozing in verband met ontsmetten bollen	Besproken met teler
27-11-2018	Melding waterkwaliteit sloot	Sloot bemonsterd, verhoogde waardes gewasbeschermingsmiddelen aangetroffen in beide sloten: -Boscalid -Carbendazim -Pyraclostrobin	Ontsmetten van bollen	Afvoer putten in overkapte ruimte dicht laten maken
September 2020	Klacht over waterkwaliteit sloot	Onderzoek op locatie, Gesprekken melder en teler omgeving	Sloot is lichtgrijs, oorzaak niet bekend	
24-11-2020 2-12-2020 7-12-2020 9-12-2020 10-12-2020	Melding verkleuring sloot. Start time laps met ontvangen beeldmateriaal van melder	In december uitgebreid onderzoek in schuren omgeving melder	Apparatuur voor bevochtigen bollen bleek op hemelwaterafvoer aangesloten, die is gekoppeld aan de duiker in het gedempte deel van de tussensloot. Vanuit de container voor plantafval bleek lekwater af te kunnen stromen naar de hemelwaterafvoer in de kopsloot	Afvoer onmiddellijk afgekoppeld Lekkende container plantafval verplaatst
19-12-2020	Melding olie op het water	Controle en bemonstering	Door regenval stroomde vanaf parkeerterrein met olie verontreinigd hemelwater af.	Olie absorberende worst geplaatst. Terrein met borstelwagen gereinigd.
4-2-2021	Melding taludbespuiting aan de openbare weg	Onderzoek ter plaatste	Het betrof de natuurlijke kleur van vegetatie en geen bespuiting	

Vraag 3. Heeft u recente meetgegevens? Is er reeds sprake van een verbetering?

De meetgegevens van 2020 hebben we recent ontvangen van het laboratorium Waterproef. Deze gegevens komen in de loop van 2021 na een landelijke analyse en indexatie door het Centrum voor Milieuwetenschappen Leiden ook beschikbaar via de Bestrijdingsmiddelenatlas. De onderstaande grafieken tonen voor de normoverschrijdende gewasbeschermingsmiddelen die zijn aangetroffen in de periode van 2017-2019 de algehele trend voor de periode 2012-2020. In de grafiek is ook de huidige norm voor deze gewasbeschermingsmiddelen weergegeven.

In 2020 waren er normoverschrijdingen voor twee stoffen (carbendazim en imidacloprid) ten opzichte van drie, vier of vijf normoverschrijdende stoffen in eerdere jaren. Of sprake is van een dalende trend kan echter pas na een langere meetperiode worden bepaald. Te zien is dat boscalid slechts bij één meting in 2018 de norm heeft overschreden¹.

Vraag
een
zijn tussen de aangetroffen pesticiden en de sierteelt. Hoe ziet u dit?

4. Er zou
relatie

De gewasbeschermingsmiddelen die in de afgelopen jaren normoverschrijdend werden aangetroffen op ons meetpunt in de Polder Drieban worden onder andere toegepast in de bloembollenteelt, maar kunnen ook afkomstig zijn vanuit andere teelten. Uit de rapportage van

¹ In de Bestrijdingsmiddelenatlas worden de meetresultaten voor perioden van drie jaar weergegeven, dus zal boscalid voor de Polder Drieban ook nog in de resultaten van 2018-2020 weergegeven worden als normoverschrijdende stof.

Datum
11 maart 2021

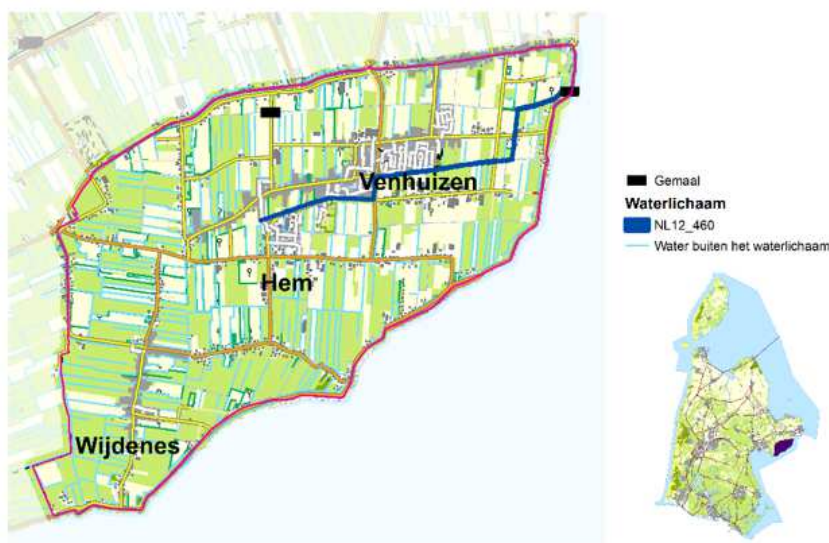
het Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen Land- en Tuinbouw², evaluatie resultaten 2019 blijkt dat deze gewasbeschermingsmiddelen in meerdere teelten tot normoverschrijdingen leiden (Deltares, 2020³):

- boscalid was normoverschrijdend bij akkerbouw en glastuinbouw;
- imidacloprid was normoverschrijdend bij bloembollenteelt, fruitteelt en glastuinbouw
- carbendazim was normoverschrijdend bij bloembollenteelt en glastuinbouw;
- pirimifos-methyl was normoverschrijdend bij glastuinbouw;
- captan was normoverschrijdend bij akkerbouw; en
- pyraclostrobin was normoverschrijdend bij bloembollenteelt en glastuinbouw.

Deze resultaten zijn representatief voor dezelfde teelten in ons beheergebied.

In de Polder Drieban zijn diverse landbouwsectoren naast elkaar actief waarbij melkveehouderij (49%) en fruitteelt (13%) de belangrijkste zijn. Verder is er in het gebied akkerbouw (6%), tuinbouw (6%) en bollenteelt (5%). Het oppervlaktewater beslaat slechts 1,6% van het gebied (ref. <https://edepot.wur.nl/527686>).

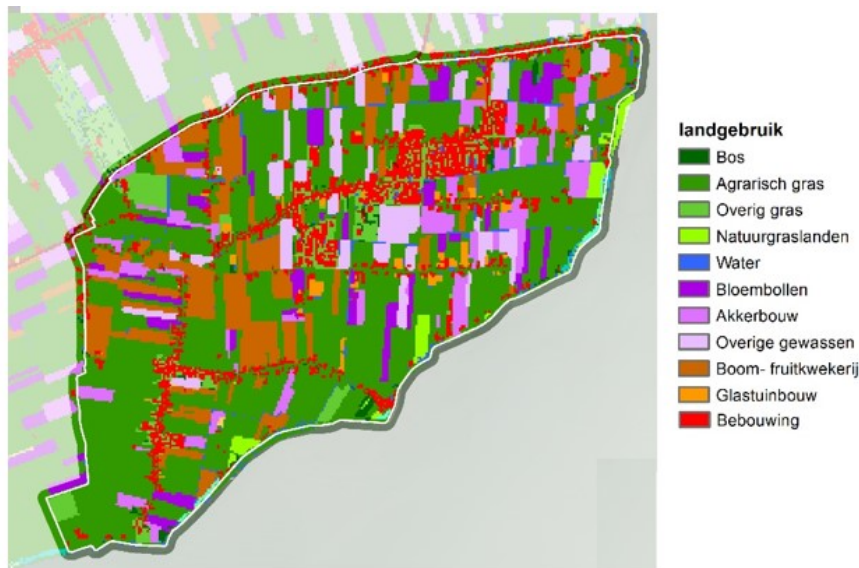
Het meetpunt in de Polder Drieban bevindt zich zoals eerder vermeld nabij het gemaal en wordt gevoed vanuit de gehele polder. Het is voor dit gebied dan ook niet mogelijk om de normoverschrijdingen te koppelen aan één teelt.

Ligging van deelgebied Waterdelen Polder Drieban in het beheergebied van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier met gemalen en belangrijkste watergangen

² De meetpunten binnen het Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen Land- en Tuinbouw zijn zo geselecteerd dat zij representatief zijn voor de meest bepalende teelt. HHNK heeft meetpunten voor dit meetnet op het gebied van bloembollen en akkerbouw. Het meetpunt in Polder Drieban maakt geen onderdeel uit van het Landelijke Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen Land- en Tuinbouw, omdat dit meetpunt beïnvloed wordt door meerdere teelten.

³ <https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/rhdhv.static/bma/Rapportage/11205268-004-BGS-0002-Landelijk%20Meetnet%20Gewasbeschermingsmiddelen%20Land-%20en%20Tuinbouw.pdf>.

Grondgebruik in De Drieban.

Vraag 5. Hoe is over de problematiek gecommuniceerd met de teler en met de Provincie? Dit ook in relatie met de provinciale ambities om de biologische landbouw substantieel op te schalen. Tevens kan in dezen nog gedacht worden aan het Regionale Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 van de Provincie.

Zoals toegelicht in het antwoord op vraag 2 is in de afgelopen jaren na elke melding contact geweest met de teler. Dit heeft een aantal malen geresulteerd in extra controles in het gebied en er is indien nodig gehandhaafd. Ook is met telers in dit gebied en de gemeente Drechterland afstemming geweest over de mogelijke aanleg van riolering. De gemeente heeft uiteindelijk besloten om dit betreffende deelgebied niet te rioleren.

In het voorjaar van 2020 is Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) benaderd door de provincie Noord-Holland om te overleggen over het vervuilde slootwater nadat de teler besloot om over te schakelen op biologische fruitteelt. Hierbij heeft de teler zijn vermoeden toegelicht dat de aangetroffen middelen op zijn fruitteelt afkomstig zijn van het oppervlaktewater waarmee hij dit heeft besproeid. De provincie stimuleert inderdaad natuur-inclusieve landbouw en wilde weten wat wij voor de teler konden betekenen. De vraag was of HHNK kon zorgen voor schoon oppervlaktewater. Daarop is door HHNK de volgende inbreng geleverd:

- HHNK kan geen garanties geven dat het oppervlaktewater te allen tijde schoon is. Met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door andere telers in het gebied binnen de huidige wetgeving en gebruiksvoorschriften kunnen resten van middelen terechtkomen in het oppervlaktewater. Dit kan ook leiden tot normoverschrijdingen.
- We nemen dit gebied mee in onze handhavingsprojecten, waaronder die voor bollenteelt en teeltvrije zones. In het toezicht brengen we preventief advies uit hoe te handelen. Bij constatering van overtredingen kan HHNK handhavend optreden. Bij meldingen over overtredingen kunnen we extra controleren.
- We zetten ons in voor schoon en gezond oppervlaktewater door:
 - o het stimuleren van vrijwillige bovenwettelijke maatregelen (onder andere op het thema gewasbescherming) via het Landbouwportaal Noord-Holland.

- o via de Unie van Waterschappen aandacht te vragen bij het Rijk voor aanvullende maatregelen om normoverschrijdingen aan te pakken.
- o bij te dragen aan onderzoek naar emissiebeperkende maatregelen in de landbouw.

Op korte termijn zorgt dit echter nog niet voor verbetering van de lokale waterkwaliteit. We hebben daarom met de teler verkend of hij alternatieve mogelijkheden had voor zijn beregening (andere waterlopen in zijn omgeving, toepassing van grondwater, toepassing regenwaterbassin). Het signaal van de teler over het vermoeden van vervuild oppervlaktewater rond zijn bedrijf is overgebracht naar de gebiedsbeheerder en handhavers van HHNK. Na dit gesprek zijn de gebiedsbeheerder en handhavers in de afgelopen driekwart jaar enkele malen bij de teler en een andere teler in zijn nabije omgeving langs geweest. Hierbij zijn controles uitgevoerd. Handhavers hebben met beide telers intensief contact gehad. Dit heeft geleid tot handhaving op overtredingssituaties.

Het Regionaal Waterprogramma gaat in op de grote lijnen van de aanpak van waterkwaliteit in de periode 2022-2027. Hierin wordt niet specifiek ingegaan op de problematiek uit deze casus.

Vraag 6: Hoe verhouden de overschrijdingen zich tot de doelstellingen van de KRW? En tot onze eigen ambities als HHNK ten aanzien van schoon water?

De meeste gewasbeschermingsmiddelen maken geen onderdeel uit van de Kaderrichtlijn Water. Deze middelen horen echter niet thuis in het water en kunnen bij bepaalde gehalten leiden tot toxische druk op het aquatische ecosysteem en daarmee zorgen voor een slechtere waterkwaliteit. Vanuit onze visie op Gezond Water zetten wij daarom in op vermindering van de emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar oppervlaktewater (zie ook het antwoord op vraag 5). Overigens hebben wij niet alleen aandacht voor het gebruik van middelen door de landbouw, maar voor ook het gebruik door particulieren en gebruik op sport- en recreatieterreinen.

Vraag 7. Welke vervolgacties of verbetermaatregelen moeten hieraan volgens u worden verbonden?

We ondernemen de volgende acties:

- We blijven inzetten op de vermindering van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar oppervlaktewater (zie antwoord vraag 5).
- We continueren de monitoring van gewasbeschermingsmiddelen, waaronder voor het Landelijk meetnet gewasbeschermingsmiddelen.
- Via handhaving blijven we extra toezicht houden op teelten en in gebieden met de meeste normoverschrijdingen. We gaan door met preventieve advisering en treden op bij geconstateerde overtredingen.
- Landelijk zijn afspraken gemaakt met de landbouw om in 2030 te komen tot nagenoeg nul-emissie van gewasbeschermingsmiddelen. De stappen om hier te komen worden momenteel op landelijk niveau verder uitgewerkt. Waterschappen zijn hier als belanghebbende partij bij betrokken en zorgen via bijdragen aan onderzoek en via subsidies voor een stimulans om de sector in beweging te krijgen. De landbouw is uiteindelijk echter zelf aan zet om daadwerkelijk stappen te zetten om het doel in 2030 te bereiken. Het Rijk moet waar nodig zorgen voor een wettelijke stok achter de deur.
- We verwachten dat in de toekomst meer telers willen overschakelen naar biologische teelt en dat is positief voor de waterkwaliteit. We leren uit dit voorbeeld dat in intensief gebruikte landbouwgebieden vaker tegen problemen kan worden aangelopen. Daar moeten zowel de landbouwsector als de overheid bij de uitrol van beleid rekening mee houden.

Vraag 8: Kan het Landbouwportaal hierin een stimulerende rol vervullen?

Het Landbouwportaal Noord-Holland draagt bij aan de uitvoering van maatregelen om emissie van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Telers kunnen advies op maat krijgen over mogelijke aanpassingen in de bedrijfsvoering die leiden tot minder emissies van deze middelen naar het oppervlaktewater. Voor bepaalde bovenwettelijke niet-productieve investeringen zijn er via het Landbouwportaal subsidiemogelijkheden. Deelname aan het Landbouwportaal is vrijwillig en alle boeren en telers in ons beheergebied kunnen zich inschrijven.

Vraag 9. U zou de agrariër geadviseerd hebben zelf een put te graven voor de beregening van zijn grond. Hiermee zegt u eigenlijk, zo lijkt het ons, dat u de problematiek niet wilt of niet kunt oplossen. U lijkt de handdoek in de ring te gooien. Graag uw reflectie. En hoe staat u tegenover de gedachte om de teler tegemoet te komen in de kosten voor een eventuele put?

Binnen de mogelijkheden die HHNK heeft wordt gedaan wat kan om de waterkwaliteit in Hem te verbeteren. Dit doen we zowel via toezicht en handhaving als via stimulering van de landbouw om bovenwettelijke maatregelen te treffen. Inmiddels is een aantal knelpunten in de nabije omgeving van de teler aangepakt. Het is echter niet zeker dat het probleem met de waterkwaliteit daarmee (blijvend) verholpen is. Om het probleem helemaal op te lossen is een transitie in de landbouw nodig, wat tijd kost. Daarvoor zijn bovendien andere partijen verantwoordelijk, zoals het Rijk en de landbouw zelf. Via beleidsbeïnvloeding op landelijk niveau vragen we hiervoor aandacht. Er is met de teler gesproken over mogelijke alternatieven voor zijn beregening. Er is op korte termijn nog geen oplossing voor het verbeteren van de lokale oppervlaktewaterkwaliteit. Daarom hebben we met de teler verkend of er andere mogelijke bronnen waren voor de beregening. In de glastuinbouw wordt voor de watervoorziening bijvoorbeeld geen gebruik gemaakt van oppervlaktewater, maar kiest men voor de opvang van hemelwater (regenwaterbassins). HHNK heeft geen subsidieregeling voor waterputten. Ook voor andere vormen van watervoorziening hebben we geen subsidieregeling. Deze maatregelen dragen namelijk niet direct bij aan onze doelen en kerntaken.

Vraag 10. Tenslotte, los van de problemen voor de teler, heeft u zicht op de verontreiniging in relatie tot de kwaliteit van flora en fauna (biodiversiteit) in en rond het oppervlaktewater in polder de Drieban?

De toestand van de flora en fauna in de Polder Drieban wordt regelmatig gemonitord en getoetst in het kader van de KRW. Onderstaand vindt u een passage uit de meest recente KRW-factsheet voor de Polder Drieban (11-1-2021, deelgebied NL12_460⁴) en uit de watersysteemanalyse die is uitgevoerd voor deze polder⁵.

"Flora en fauna doen het in de Polder Drieban matig tot slecht. De relatie tussen flora en fauna (biodiversiteit) is niet los te zien van de recente historie van het gebied, waarin het sterk is verkaveld en waarbij de waterpeilen en inrichting geheel gericht is op agrarisch gebruik (steile oevers, maaibeheer). Uit de analyses voor de KRW blijkt dat het water zeer zoet is en zeer

⁴ Bron: <https://www.waterkwaliteitsportaal.nl/wkp.webapplication>

⁵ H. van Dam, N.G. Jaarsma & S. van Dam (2020). Doelen op maat.4.7 – Systeemanalyses Westfriesland, <https://edepot.wur.nl/527686>

voedselrijk (met name fosfor). Bij de biologie scoren vissen nog goed, maar fytoplankton en macrofauna matig en overige waterflora slecht.

Deze toestand is naast de toxische druk als gevolg van verontreinigingen ook afhankelijk van de voedselrijkheid, de inrichting en het beheer van watersysteem. De taluds van de sloten zijn redelijk steil, 96% van de taluds heeft een helling tussen 30 en 40 graden. De nutriëntenbelasting uit niet-beïnvloedbare bronnen is voor dit waterlichaam ongeveer 2 keer de kritische belasting (fosfor). Dat betekent dat helder, plantenrijk water op niveau van het hele watersysteem hier niet haalbaar is. Lokaal binnen het gebied bestaan wel kansen voor helder water. De belangrijkste niet-beïnvloedbare bronnen zijn nalevering vanuit de landbouwbodems en kwel. Het gaat om natuurlijke bronnen, geen historische bemesting. Van de beïnvloedbare bronnen is vooral de actuele bemesting belangrijk."

Biologie	GEP	Toestand			Doel- bereik 2027
		2009	2015	2020	
Macrofauna (EKR)	≥ 0,60				redelijk zeker
Overige waterflora (EKR)	≥ 0,35				onzeker
Vis (EKR)	≥ 0,60				vrijwel zeker
Fytoplankton (EKR)	≥ 0,55				redelijk zeker

Algemeen fysische chemie

Fosfor totaal (zgm) (mg P/l)	≤ 0,53				redelijk zeker
Stikstof totaal (zgm) (mg N/l)	≤ 2,80				vrijwel zeker
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zgm) (mg Cl/l)	≤ 300				vrijwel zeker
Temperatuur (max. waarde) (gr.C)	≤ 25,0				vrijwel zeker
Zuurgraad (zgm) (-)	5,5 - 8,5				vrijwel zeker
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zgm) (%)	40 - 120				vrijwel zeker
Doorzicht (zgm) (m)	≥ 0,65				redelijk zeker

Specifieke verontreinigende stoffen die de norm overschrijden	Toestand			Doelbereik 2027
	2009	2015	2020	
ammonium				redelijk zeker
arsen				redelijk zeker
kobalt	X			onzeker
seleen				onzeker

Ubiquitaire stoffen (normoverschrijding)	Toestand			Doelbereik 2027
	2009	2015	2020	

Ubiquitaire stoffen

- Geen Ubiquitaire stoffen (normoverschrijding)

Niet-ubiquitaire stoffen (normoverschrijding)	Toestand			Doelbereik 2027
	2009	2015	2020	
fluorantheen				onzeker